

LUONTOPANEELIN LAUSUNTO KOSKIEK VALTIOEUVESTON SELONTEKOA JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2027–2030

Luontopaneeli kiittää lausuntopyynnöstä koskien valtioneuvoston selontekoa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030.

Ymmärrämme tarpeen vähentää julkisen talouden liiallista lisävelkaantumista ja korjata liiallista alijäämää lähivuosina. Talouden tasapainottamisen ohella on tärkeää ylläpitää ja tukea Suomen ja suomalaisten tulevaa hyvinvointia edistäviä pääoman lajeja: erityisesti henkistä pääomaa ja luontopääomaa. Haluamme nostaa julkisen talouden suunnitelmasta esiin näkökulmia, jotka ovat ristiriidassa luontopääoman vaalimisen kanssa.

Luontopääoman vaaliminen edellyttää riittävää työvoimaa, asiantuntemusta ja rahoitusta jo käynnissä oleviin prosesseihin, joihin olemme kansainvälisin sopimuksin sitoutuneet. Tällainen on esimerkiksi ennallistamisasetuksen suunnittelu ja toimeenpano. Valtioneuvoston selonteon osalta olemme huolissamme seuraavista kehityskuluista:

1. Ympäristöministeriön hallinnonalan menoarvio pienenee voimakkaasti 421 milj. Eurosta 356 miljoonaan euroon vuosien 2027–2030 aikana (s. 18) Ympäristöministeriön kokoon suhteutettuna leikkaus on hyvin merkittävä, suhteellisesti suurin kaikkien hallinnonalojen leikkauksista.
2. Ympäristöministeriön toimintamenot pienenevät 16,1 miljoonaa euroa vuosien 2026–2030 välillä vuoden 2020 tasosta (121,4 miljoonaa euroa) kohdistuen mm. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenoihin ja Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin (s. 39)
3. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot vähenevät 11,6 miljoonaa euroa vuoteen 2030 mennessä vuoden 2026 tasosta (88,8 miljoonaa euroa)

Kyseisillä toimijoilla on keskeinen rooli ennallistamisasetuksen valmistelussa ja jalkauttamisessa sekä lukuisissa muissa luonnonympäristöjen suojeluun ja hoitoon liittyvissä tehtävissä. Olemme huolissamme siitä, miten keskeiset toimijat pystyvät saavuttamaan vaativat tavoitteet vähenevillä resursseilla. Julkisen talouden suunnitelmassa tulisi varmistaa, että tulevilla hallituksilla on valmius ja mahdollisuudet rahoittaa ennallistamisasetuksen toteutus ja ennallistamistavoitteiden saavuttaminen.

Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta on tärkeää varmistaa rahoitus hiilineutraaliutta ja vihreää siirtymää edistäville toimenpiteille (s. 47). Huolestuttavaa on, että rahoituksen kokonaismäärä pienenee vuoteen 2030 mennessä erityisesti energian ja liikenteen osalta. Ympäristöministeriö on tunnistanut 200 miljoonan euron rahoitusvajeen Suomen taakanjakosektoriin liittyvien EU-velvoitteiden toteuttamisessa. Suunnitelma näyttää lisäävän tätä vajetta. Maankäyttösektorille ei myöskään osoiteta hiilensidontaa vahvistavia toimia, mikä lisää entisestään painetta taakanjakosektorille. Sen sijaan luonnon monimuotoisuutta ja vesiensuojelua tukeva rahoitus pysyy lähes ennallaan, ja tutkimus- ja kehittämisrahoitus kasvaa, osin ehkä kompensoiden tutkimuslaitosten vähentyneitä käyttömenoja. Oletettavaa kuitenkin on, että ympäristöhallinnon merkittävät leikkaukset tulevat näkymään myös siinä, kuinka vaikuttavia toimia luonnon monimuotoisuuden ja vesiensuojelun eteen pystytään tekemään.

Ympäristötavoitteiden kannalta erityisen ristiriitainen esitys on turpeen energiankäytön ja huoltovarmuuden tuki, joka on ympäristölle haitallinen tuki. Turve on fossiilinen energianlähde ja turvetuotannosta syntyvät vesistöpäästöt ovat merkittäviä. Energia- ja huoltovarmuustuet tulisi suunnata vähähiilisiin ratkaisuihin sekä energiatehokkuuden kasvattamiseen. Energian tarpeen

hillitsemisen tulisi lisäksi olla energiapolitiikan keskiössä. Ympäristölle haitallisten tukien tunnistaminen ja kohdentaminen uudelleen tukisi politiikan johdonmukaisuutta ja ympäristötoimien kustannustehokkuutta ja kohentaisi valtiontaloutta. Suorien haitallisten yritystukien lisäksi olisi tärkeää tunnistaa epäsuorat ilmaston ja luonnon tilaa heikentävät tuet, joihin lukeutuu erilaisia verotukia sekä muun muassa maa- ja metsätalouden tukia.

Luontopaneeli katsoo, että Metsähallituksen liiketoiminnan tarkoitus olisi mahdollista muuttaa luontopääomaa turvaavaksi. Tällöin liiketoiminnasta, pitkälti hakkuista, syntyvät tuotot voitaisiin ohjata Luontopalveluiden toimintaan tukemaan suojelu- ja ennallistamistavoitteiden toteuttamisesta. Luontopääoman tuominen Metsähallituksen toiminnan keskiöön vaatisi tulostavoitteen muuttamista niin, että tavoitteena olisi luonnonarvohehtaarien kasvattaminen rahamääräisen tavoitteen sijaan. Nyt esitetty Metsähallituksen tuloutuksen nostaminen 10 miljoonalla eurolla voi johtaa hakkuiden lisääntymiseen. Useissa Suomen maakunnissa on ylitetty viime vuosina puuntuotannollinen kestävyys (Luke 2025) ja kokonaisuudessaan hakkuutaso on EU:n ja kansallisten ilmasto- ja luontotavoitteiden näkökulmasta kestämaton (Lintunen ym. 2026, Seppälä ym. 2026). Metsäluonnon elpyminen ja metsien käytön kestävyys varmistaminen vaatii lisäsuojelua, luontoa tukevia metsänhoitomenetelmiä sekä nykyisten hakkuumäärien maltillistamista.

Haluamme nostaa myös Selonteosta luontopääoman vaalimisen kannalta myös muutamia positiivisia huomioita yleisen tason tavoitteista:

1. YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden soveltaminen ja niihin sitoutuminen; sitoutuminen ilmastolain tavoitteeseen hiilineutraalisuuden saavuttamisesta 2035 mennessä.
2. T&K rahoituksen kasvattamiseen sitoutuminen. Rahoitusta on tärkeää ohjata siten, että kohdistuu vihreää siirtymää aidosti tukevaan kehitys-, innovaatio- ja tutkimustyöhön. T&K -rahoituksen suuntaamisessa erityisesti biotalouden kehittämisessä tulee pitää huoli, että rahoitus suuntautuu innovaatioihin ja kehitykseen, jossa vähemmästä määrästä puuta saadaan tuotettua enemmän arvonlisää – eli korkeamman jalostusasteen tuotantoon.

Selonteko antaa selkeän kuvan julkisen talouden rahavirroista ja velkaantumisesta nyt ja lähivuosina sekä peilaa niitä valtion reaali- ja rahoitusvarallisuuteen. Pidemmällä aikavälillä toivomme, että tulo- ja menoarvioita peilattaisiin myös luontopääoman kehitystä kuvaaviin mittareihin. Tämä tarjoaisi paremman ja läpinäkyvämmän tavan ymmärtää esimerkiksi sitä, miten onnistumme vihreässä siirtymässä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää panostuksia vihreän kirjanpidon kehittämiseen ja luontopääomaa kuvaavien tunnuslukujen integrointiin kansantalouden kirjanpitoon.

Luontopaneelin lausunnon ovat laatineet Kari Hyytiäinen ja Outi Silfverberg

Viitattu kirjallisuus:

- Seppälä, J., Pukkala, T., Kotiaho, J., Aalto, J., Bäck, J., Kallio, K.P., Karttunen, M., Koivula, M., Laine, I., Oksanen, E., Ollikainen, M., Silfverberg, O., Salo, M., Soimakallio, S., Weaver, S. & Vesala, T. 2026: Metsien hakkuiden, ilmastotavoitteiden ja luonnon monimuotoisuuden suojelun yhteensovittaminen – skenaariotarkastelu eri hakkuutasoilla. Suomen ilmastopaneelin raportti 1/2026.
- Lintunen, J., Pihlainen, S. & Assmuth, A. (toim.) 2026: Katsaus toimiin ja ohjauskeinoihin metsien kestävyystavoitteiden saavuttamiseksi. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 3/2026.

Luke 2025: Hakkuukertymä ja puuston poistuma alueittain 2024.

<https://www.luke.fi/fi/tilastot/hakkuukertyma-ja-puuston-poistuma/hakkuukertyma-ja-puuston-poistuma-alueittain-2024> (haettu 1.4.26)